

NOFS VALKRETS
11.4.2024, STOCKHOLM

Arbetsmarknadsläget i Finland
Branschchef Mari Keturi, JHL

INNEHÅLL

- 1) Riksdagsvalet våren 2023 och uppbyggandet av regeringsprogrammet
- 2) Start av lagberedningen och sk. trepartsberedning
- 3) De viktigaste lagstiftningsändringarna som påverkar arbetsmarknaden
- 4) Påverkansåtgärder

RIKSDAGSVALET VÅREN 2023

- Riksdagsvalet hölls den 2 april 2023.
- Tre i topp: Samlingspartiet 20,8%, Sannfinländarna 20,1% och Socialdemokraterna 19,9%.
- Det var jobbigt att bilda regering efter riksdagsvalet.
 - Åsiktsskillnaderna i viktiga frågor var så stora mellan en del partier att många av dem meddelade redan före valet att de inte vill samarbeta med vissa partier i regeringen.
 - Situationen komplicerades också av att exempelvis Centern och de Gröna hade en hög tröskel för regeringsmedverkan efter ett dåligt valresultat.
- Den nya regeringen påbörjade sitt arbete den 20 juni 2023 efter rekordlånga regeringsförhandlingar.
 - Samlingspartiet, Sannfinländarna, SFP och Kristdemokraterna är regeringspartierna.

HUR REGERINGSPROGRAMMET BYGGDES UPP

- Regeringsprogrammet byggdes till stor del upp under kontroll och fackrörelsens möjligheter att påverka innehållet var praktiskt taget obefintliga.
- Däremot har Orpo-Purras regeringsprogram gjorts med valmålsättningarna för Företagarna i Finland, Finlands näringsliv, Centralhandelskammaren och Teknologindustri i tankarna.
- De historiskt omfattande nedskärningarna motiveras bland annat med ökad sysselsättning.
 - Man har dock inte gjort någon grundlig konsekvensbedömning av vilka effekter reformerna har på sysselsättningen.
- Nedskärningarna påstås förbättra den offentliga ekonomin, men samtidigt sänks skatterna.
- Regeringsprogrammet innehåller många arbetslivsförsämringar och nedskärningar i socialskyddet som drabbar arbetstagarna hårt.

LAGBEREDNINGENSARBETE VIA "TREPARTSMODELL"

- Den största reformivern gäller lagstiftningsändringar som berör arbetsfreden, lokala avtal och den exportbaserade arbetsmarknadsmodellen.
- Eftersom regeringsprogrammets inskrivningar är mycket detaljerade har inga verkliga trepartsförhandlingar ägt rum.
- Regeringsprogrammet genomförs till vilket pris som helst och man ignorerar expertutlåtanden och synpunkter t.ex. om internationella förbindelser vilka binder Finland.
- Arbetsgruppens arbetstidtabell har också varit alltför pressad för att garantera lagstiftningsarbetets kvalitet.

ARBETSFREDSLAGSTIFTNINGEN

Begränsad rätt till politiska strejker

- Utövandet av rätten till politiska strejker begränsas till manifestationer som varar i högst ett dygn.
- Skyldighet att ta hänsyn till de produktionsstörningar som orsakas av en politisk strejk både före och efter arbetsnedläggelsen.

Rätten till sympatistrejker begränsas

- Stödstrejker kommer att omfattas av proportionalitetsbedömning och anmälningsskyldighet enligt lagen om medling i arbetstvister. I fortsättningen kommer sådana sympatiåtgärder att vara lagliga som är rimliga i förhållande till de eftersträlvade målen och som endast påverkar parterna i arbetstvisten.
- Nuläget: Stödstrejker är lagliga om den stridsåtgärd de stöder är laglig.

200 euros böter till en strejkande arbetstagare om strejken konstateras vara olaglig

- Nuläget: En enskild arbetare kan inte få böter, utan arbetstagarnas förening bär alltid ansvaret.

Rejäl höjning i strejkböterna

- Nivån på den plikt som döms ut för olagliga arbetskonflikter ska höjas så att plikten är högst 150 000 euro och minst 10 000 euro.
- Läget nu: ingen nedre gräns, övre gränsen 31 900 euro.

LOKALA AVTAL

- Utvidgning av lokala avtal till det allmänt bindande fältet.
- De förbud tas bort från arbetslagstiftningen som nu gäller icke-organiserade företag som iakttar allmänt bindande kollektivavtal.
- Lokala avtalsmöjligheter enligt kollektivavtal för icke-organiserade.
- Kräver inte förtroendeman (förtroendefullmäktig, representant som valts av personalen eller hela personalen).
- Orosmomentet:
 - Raserandet av en allmänt bindande verkan.
 - Utvidgningen av lokala avtal till icke-organiserade företag berövar arbetsmarknadsparterna möjligheten att övervaka att minimiarbetsvillkoren följs.
 - Att trampa på arbetsvillkoren och göra det möjligt att utnyttja utländsk arbetskraft på ett ännu mer orättvist sätt.

DEN EXPORTORIENTERADE ARBETSMARKNADSMODELLEN

- Regeringsprogrammets punkt som gäller införandet av en exportorienterad arbetsmarknadsmodell i lagstiftningen (lönetak i lagen om medling i arbetstvister) lockar inte alls den offentliga sektorn och inte heller den offentligt finansierade sektorn.
 - Regeringens och de politiska beslutsfattarnas inblandning i förhandlingarna.
 - Avtalsautonomin tas bort från förhandlingsparterna.
 - Man binder riksförlikningsmannens händer.
 - Möjligheterna att finna lösningar på branschnivå försvinner.
 - Systemet skulle upprätthålla relativa löneskillnader mellan olika branscher.
- Organisationerna har efterlyst att lönemodellen ska grunda sig på omfattande, transparent och gemensamt accepterad information om både samhällsekonomins och branschernas utveckling och framtidsutsikter.

ANDRA FÖRSÄMRINGAR I ARBETSLAGSTIFTNINGEN

- Avskaffandet av vuxenutbildningsstödet från och med 1.8.2024.
- Avskaffandet av alterneringsledigheten från och med 1.8.2024.
- Visstidsanställningar: man kan ingå ett år långa visstidsavtal utan särskild orsak. Samtidigt försäkras man att ändringen inte ökar ogrundade kedjor av anställningsavtal.
- Uppsägningar: grunderna för uppsägning av personrelaterade skäl ändras, i fortsättningen räcker det med ett sakligt skäl för uppsägningen.
- Tidsfristen för att meddela om permittering förkortas till sju dagar, denna kan iakttas oberoende av vad som anges i kollektivavtalet.
- Tillämpningsområdet för samarbetslagen: gränsen höjs från 20 arbetstagare till 50.

- Skyldigheten att återanställa en arbetstagare upphävs i fråga om företag och sammanslutningar som regelbundet sysselsätter under 50 anställda. Detta kan iakttas oberoende av vad som anges i kollektivavtalet.
 - För närvarande 4 månader (6 månader gällande långa anställningsförhållanden som varat i över 12 år) från det att anställningsförhållandet upphör till samma och liknande uppgifter utan någon tillämpningsgräns.
- Lön för sjukdomstid: arbetsgivaren har ingen skyldighet att betala lön för första sjukfrånvarodagen om inte annat överenskommit i kollektivavtalet eller i arbetsavtalet.
 - Självriskdagen skulle inte tillämpas på sjukfrånvaron på 5 dygn eller längre, och inte heller då när arbetsoförmögenheten beror på olycksfall eller en yrkessjukdom.

UTFÖRDA PÅVERKANSÅTGÄRDER

- Påverka innehållet i regeringsprogrammet
- Arbetsgruppens arbete via trepartsmodellen
- Påverkansåtgärder gällande ministerierna
- Remissbehandlingar och höranden
- Demonstrationer (StopNu 1.2.24, Kohtuus kaikessa/Någon måtta 18.11.23)
- Utmarscher
- Strejker av varierande längd